Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 36 (90). Нядзеля, 18 Кастрычніка 1925 г. м. Вільня Год II.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць адзін раз у тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 мес. 80 гр.
" " " 3 " 2 зл. 40 гр.
Можна паштовымі маркамі.
За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno, ul. Niemiecka, 1 „Hotel Sokołowskiego" pokój № 26. Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз.
Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак на 1 стр. — 15 гр
за радок нонпарэля: у тэксьце — 20 гр,
на апош. стар. 10 гр

Сабор чырвоных іерархаў.

Гэтымі днямі ў Маскве адбыўся царкоўны сабор гэтак званых „абнаўленцаў".

Ужо адно тое, што сабор гэты рабіў паседжаньні ў „доме саветаў", ясна гаворыць аб тым, кім і для якіх мэтаў ён быў скліканы.

Барацьба, якую пачалі ў свой час бальшавікі проці пакойнага патрыярха Ціхана, як ведама закончылася поўным паражэньнем чырвоных іерархаў, гэтак званых „жывацаркоўнікаў і абнаўленцаў". У апошнія месяцы жыцьця патрыярха, шмат гэтых іерархаў, убачыўшы, што насяленьне засталася верным праваслаўнай царкве, зусім страціла грунт пад нагамі. Многія з іх „пакаяліся" перад Ціханам і прасілі яго дараваць ім іх здраду.

Аднак-жа, пасьля сьмерці патрыярха Ціхана, „абнаўленцы" ізноў пачалі паход проці праўдзівай праваслаўнай царквы і ўсіх шчырых прыхільнікаў пакойнага патрыярха. Але, дзякуючы папулярнасьці і аўторытэтнасьці наступніка патрыярха—мітрапаліта Пётры Круціцкага, а галоўным чынам, дзякуючы вялікаму аўторытэту ідэалаў самай праваслаўнай царквы, асьвяшчонай векавымі традыцыямі і густа палітай крывёй мучанікаў, якія па заветам Хрыста пакорна ішлі на сьмерць і тысячамі пагібалі ў падвалах бальшавіцкіх чрэзвычаек, праваслаўная царква ўратавалася ад пагібелі, якую ёй гатавалі слугі Антыхрыста—бальшавікі. Трэба зазначыць, што ў барацьбе за сьвятую веру і царкву, можа ў першы раз, аб'едналіся ўсе клясы. Калі сьвяшчэньнікі і вышэйшыя іерархі тысячамі гінулі ад куляў чэкістаў, дык на іх мейсца бязупынна зьяўляліся ўсё новыя і новыя барацьбіты за Сьвяты Крыж. У нязьмерна цяжкіх варунках адбывала праваслаўнае духавенства сваё служэньне Богу. Надта цяжкія варункі былі і матэрыяльныя. І трудна была-б ім вытрымаць гэтую барацьбу, калі-б на падмогу ім ня прыйшоў сам праваслаўны народ. Але, не гледзячы на страшэнны тэррор і перасьледаваньні веруючых, праваслаўны народ магутнай і грознай шэрай масай падняўся на абарону веры сваіх бацькоў. Тая перагародка, якая была паміж пастырамі і паствай пры царскай уладзе, а потым штучна ўзмацнялася пляновай пропагандай комуністаў,—рухнула, і паства пайшла разам са сваімі пастырамі на барацьбу за Хрыстовую Веру.

І вось, ня гледзячы на вялікія высілкі, якія пакладалі бальшавікі ў барацьбе з рэлігіяй (гэтым, па славах Леніна „опіумам народаў"), ня гледзячы на выданьне розных „безбожнікаў" і утрыманьне цэлай спэцыяльнай арміі хуліганаў-комсамольцаў, аўторытэт Хрыстовай Царквы усё гэта перамог.

Цяпер ужо ясна, што востры мамэнт у жыцьці праваслаўнай царквы—мінаваў.

Паднятая праступная рука інтэрнацыянальнага Антыхрыста дрыгнула і бяссільна апусьцілася.

Пачыў сьмерцьцю праведных патрыярх Ціхан, але яго заветы — заветы праваслаўнай царквы—жывуць і... „врата адавы не адалеюць яе". І што-бы не рабілі, як-бы не стараліся „абнаўленцы"—гэтыя Іюды, за чырвонцы прадаўшыяся савецкай ўладзе, на чале з вядомым авантурнікам Аляксандрам Введзенскім і „протапрасьвітэрам" Красоціным,—ясна, што сабор, які мітрапалітам Пётрам аб'яўлены лжэ-саборам, — бязумоўна праваліўся.

Пад націскам бальшавіцкай заразы, развалілася магутная царская армія.

Пад ударамі тэррора пагібла амаль што ўся расійская інтэлігэнцыя.

А нязначнае лічэбна праваслаўнае духавенства, пры вялікай дапамозе народу, моцна і з гонарам трымае свой сьвяты штандар — заветы Хрыста.

АД АДМІНІСТРАЦЫІ.

Адначасова з гэтым нумарам, усім падпісчыкам, якія прыслалі падпісныя грошы за 3 месяцы, рассылаецца, як бясплатны дадатак да газэты, п'еса Фр. Аляховіча „ДРЫГВА".

Усім тым, хто да 15 лістапада г. г. прышле падпіску на тры месяцы, таксама будзе бясплатна выслана „ДРЫГВА".

Палітычны агляд.

Калі Чычэрын, пасьля ветлага прыёму, ехаў з Варшавы ў Бэрлін, дык шмат якія староньнікі польска-савецкага зьбліжэньня баяліся, што ў Бэрліне яго спаткаюць яшчэ лепш, і гэткім чынам прападуць дарма ўсе рэзультаты варшаўскага „зьбліжэньня". Найболей баялася „Gaz. Warszawska", якая праз колькі дзён пасьля гэтага спыніла сваё існаваньне на 151 годзе свайго жыцьця. Гэта газэта, якая выяўляла думку дэпутатаў правай партыі і, як яна сама аб сабе казала, стаяўшая на чале ўсяго польскага руху на карысьць зьбліжэньня з бальшавікамі, сваёй сьмерцю лепш за ўсё даказвае банкроцтва гэтай ідэі. Страх польскіх правых партыяў з бальшавікамі, датычна таго, што немцам удасцца пераманіць Чычэрына на свой бок, аказаўся зусім справядлівым. Перш-на-перш яму ў Бэрліне быў зроблены гэткі гарачы прыём, што варшаўскі прыём выглядае зусім бледна. У канцлера Лютэра ў чэсьць Чычэрына быў наладжаны ўрачысты раўт, на якім былі прысутны ўсе міністры, шмат выдатных асобаў быўшай імпэратарскай эпохі, як князь Бюлаў, графы, бароны, дырэктар крупаўскіх фабрык, старшыня саюзу нямецкіх прамыслоўцаў, прадстаўнікі фінансавага сьвету ды інш. Пасьля гэтага перад ад'ездам нямецкай дэлегацыі ў Лёкарно на конфэрэнцыю, адбыліся нарады нямецкага міністра заграгічных справаў Штрэзэмана з Чычэрынам, пасьля каторых апошні заявіў прадстаўнікам прэсы, што ён зусім здаволены сваей паездкай у Бэрлін. Што гэта праўда, відаць з таго, што ён падпісаў гандлёвы дагавор з Нямеччынай, аб якім вяліся колькі месяцаў перагаворы. Апрача таго нямецкі ўрад заверыў Чычэрына, што падпісаны Нямеччынай з саюзьнікамі пакт бясьпекі зусім не зьмяняе адносінаў Нямеччыны да Саветаў. І, паскольку можна судзіць з одзываў бэрлінскае і лёнданскае прэсы, між Нямеччынай і ССРР. была зроблена ўмова датычна адносінаў аднэй і другой да лёкарнскай конфэрэнцыі. Гэткім чынам прыяцельскі прыём Чычэрына ў Варшаве меў сваім рэзультатам тое, што давёў яшчэ да большага зьбліжэньня між немцамі і бальшавікамі. Калі-б у Варшаве не былі палітычна блізарукімі, дык гэтага трэ' было спадзявацца загадзя. Трэба памятаць, што бальшавікі шмат абавязаны сваім існаваньнем перш за ўсё немцам. Калі вялася рашучая барацьба з Нямеччынай у 1917 г. і ніводная дзяржава не хацела прапушчаць са Швэйцарыі ў Расію праз сваю тэрыторыю Леніна, Троцкага, Зіноўева, Бухарына, Луначарскага і інш., дык толькі нямецкі гэнэральны штаб правёз іх праз Нямеччыну ў заплямбаваных вагонах, ды яшчэ выдаў Леніну 70 міл. зал. марак на расклад расійскай арміі і арганізацыю бальшавіцкага пераварота. Дык-жа й цяпер бальшавікі існуюць, галоўным чынам, дзякуючы немцам. Усе савецкія фабрыкі падтрымліваюцца нямецкімі інжынерамі. Ува флоце, арміі, паветранай навігацыі працуюць нямецкія інструктары. Нядаўна зроблена ўмова з нямецкімі банкамі, датычна кароткатэрміновай савецкай пазыкі ў разьмеры 100 міл. марак, пад залог расійскага збожжа. І пры гэткіх нямецка-савецкіх адносінах, у Варшаве думалі выкарыстаць маскоўскага дыктатара проці Нямеччыны. Выйшаў канфуз і больш нічога.

5 кастрычніка ў Лёкарно распачалася конфэрэнцыя міністраў заграпічных справаў Нямеччыны, Англіі, Францыі, Бэльгіі, Польшчы і Чэха-Славакіі, дзе разглядаецца пакт бясьпекі. Значэньне гэтай конфэрэнцыі, як бы яна ні кончылася, вялізнае. Яе дамагаліся, перш за ўсё, немцы, хацеўшыя сесьці за агульным сталом з нядаўнімі ворагамі і пераможцамі, як роўныя з роўнымі. Пераможцы і пераможаныя сабраліся для супольнага разгляду пытаньня аб абясьпечаньні будучага міру ў Эўропе. Палітычная атмосфэра ўтварылася дзеля гэтага спрыяючая. З аднаго боку Англія, вёўшя на ўсім азіяцкім і ўнутраным фронце барацьбу з савецкай агітацыяй, пастанавіла перацягнуць на свой бок Нямеччыну, ідучы ёй на спатканьне ў яе дамаганьнях. Таксама і Францыя, меўшая вялізныя труднасьці ў Сірыі, Мароко і Інда-Кітаі, а таксама й унутры края, была прымушана шукаць зьбліжэньня з Нямеччынай. Якраз перад самай конфэрэнцыяй у Лёкарно прыйшла вестка з Амэрыкі, што падарожа францускага міністра фінансаў Кайо ў Амэрыку, меўшая на мэце ўрэгуляваць пытаньне аб ваенных даўгах, закончылася поўнай няўдачай. Гэта падарожа мела на мэце ўрэгуляваць гэтае надта важнае пытаньне, каб узмацаваць сваю пазыцыю ў Лёкарно. Даўгі Францыі ў Амэрыцы даходзяць да 4 мільярдаў даляраў, ня лічучы працэнтаў. Францыя запрапанавала, што заплаціць доўг у працягу 62 гадоў з умовай, што спачатку будуць выплачывацца нязначныя сумы, якія паступова будуць павялічвацца. Апрача таго Кайо прапанаваў, каб Амэрыка, бяручы даўгі Францыі, прыймала-бы пад увагу яе ўнутранае фінансавае палажэньне і тое, ці Нямеччына будзе акуратна плаціць паводле пляна Даўса. Амэрыка катэгорычна заявіла, што яна ня хоча нічога ведаць аб унутраным палажэньні Францыі і аб тым ці Нямеччына будзе плаціць свае даўгі Францыі, ці не. Яна захацела, каб першыя ўзносы Францыі далі 157 мільёнаў дал. у год. У Амэрыцы сказалі францускай дэлегацыі, што калі Францыя можа ўтрымоўваць 700.000 армію, дык можа і плаціць даўгі. Калі да гэтага доўгу Францыі ў Амэрыцы дакінуць яшчэ большы ў Англіі, апрача таго ўнутраны, які бу-

дзе выплачывацца ў працягу 22 гадоў на 130 міл. дол., дык будзе ясна, якое цяжкое цяпер фінансавае палажэньне Францыі. Дзеля гэтага, пытаньне аб паразуменьні з Нямеччынай зьяўляецца для Францыі пытаньнем жыцьця. Гэтыя імкненьні Англіі і Францыі да збліжэньня з Нямеччынай якраз саўпалі з падобнымі імкненьнямі Нямеччыны, якая зусім расчаравалася ў прыязьні з С.С.Р.Р. Праўда, што нямецкая дыпламацыя і цяпер яшчэ дэманструе надкрэсьлене прыязьнь з бальшавікамі, але гэта ўжо толькі палітычны манэўр з боку Нямеччыны, якая гэтым хоча больш выгандляваць ад саюзьнікаў. Чычэрын дагэтуль сядзіць у Бэрліне, сочачы за ходам конфэрэнцыі і знаходзячыся ў безупынным сувязі з нямецкай дэлегацыяй у Лёкарно. Ен нават маніўся паехаць у Лёкарно, але швэйцарская ўлада не пазволіла яму прыехаць, меўшы ўжо шмат клопату з забойствам савецкага пасла Вароўскага. Ходзяць чуткі, што калі-б толькі немцам удалося падпісаць заходні пакт з Францыяй і Англіяй, дык яны зробяць новы дагавор з бальшавікамі на кшталт Рапальскага. Але здаецца, што гэтага ня будзе. Ад першых дзён конфэрэнцыі ў Лёкарно ўтварылася надта добрая палітычная атмосфэра. Адносіны між нямецкай, ангельскай і францускай дэлегацыямі надта прыязныя. Ува ўсіх важнейшых пытаньнях ужо дагаварыліся. Але дзеля таго, што ўсе перагаворы вядуцца тайна, каб прэса не магла перашкодзіць, дык аканчальную думку аб рэзультатах конфэрэнцыі можна будзе выказаць толькі пасьля таго, як яна канчацца.

N.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

6 г. м. пачалася сэсія Сойму. Прэмьер-міністр У. Грабскі выступіў з экспозэ, у якім, выясьніўшы аканамічнае палажэньне гаспадарства, дамагаўся сьпешнага разгляду прадстаўленых законапраэктаў, якія па яго думцы, маюць направіць ня толькі фінансы Польшчы, але наагул яе аканамічнае становішча. Паміж іншым У. Грабскі дамагаўся шырокіх паўнамоцтваў для Ураду.

Агульнае ўражаньне ад экспозэ — што яно не цікавае. Большасьць партыйных лідэраў не ўважае прамову п. Грабскага за экспозэ, як такое.

З увагі на тое, што палітыка п. Грабскага мае мала шчырых прыхільнікаў, і—ў Сойме бязумоўна-бы яе вельмі востра крытыкавалі, а ў выніку гэтага магла наступіць дымісія кабінэту. Пастаноўлена было дыскусіі не адкрываць. Гэта дзеля таго, што ў зьвязку з агульна-эўропэйскім становішчам Польшчы і конфэрэнцыі у Лёкарно—магчымы крызіс кабінэту, меў-бы надта кепскія рэзультаты. Далейшыя пасяджэньні Сойму адложаны да 20 г.м. Тады адбудзецца і дыскусія па экспозэ п. Грабскага.

Адклад пасяджэньняў Сойму да 20 г. м. датычыць толькі пленарных яго пасяджэньняў. Соймавыя камісіі працуюць. Паміж іншым, працуе і камісія па зямельнай рэформе. Частка направак зробленых Сэнатам у соймавым законапраэкце магчыма будзе прынята, аднак напэўна па гэтаму поваду ў Сойме будзе гарачая барацьба.

У апошні час, ў мэтах аздараўленьня фінансаў, польскі ўрад дабіваецца загранічнай пазыкі. Вядуцца перагаворы аб закладзе манаполіяў табачнай, сьпіртавай і інш., а таксама і аб аддачы ў арэнду чугунак. Амэрыканцы надта цікавяцца гэтымі справамі. Па чутках, амэрыканцы хочуць абняць і Польскі Банк. Маюць яны скупіць усе акцыі гэтага банку, павялічыць яго капітал да 600 міл. злотых і выпусьціць на 1.500 міл. грашовых знакаў. Банк гэты яны, нібыто маюць абняць на 35 гадоў.

Адначасна паведамляюць з Вены, што банк Ротшыльда пазычае Польшчы 100 міл. даляраў, пад заставу сьпіртавай манаполіі.

Соймавая жыдоўская фракцыя пастанавіла перайсьці ў апазыцыю да кабінэту Грабскага. Матывуецца гэта тым, што ўрад не датрымаў вярункаў польска-жыдоўскай умовы.

Перагаворы аб чугуначнай конвэнцыі паміж СССР. і Польшчай прывялі да згоды. Робяцца прыгатаваньня да беспасрэднай комунікацыі паміж гэтымі дзяржавамі.

За граніцай.

Швэйцарыя. Конфэрэнцыя ў Лёкарно падыходзіць да канца. Які будзе аканчальны рэзультат—пакуль што трудна сказаць. Па апошнім весткам, немцы дабіліся вельмі многа, а іменна: 1) Забясьпечаньня процій прахода францускіх войскаў праз нямецкую тэрыторыю, 2) зьменшаньня тэрміну акупацыі, 3) адмены ваеннага кантроля, 4) месца ў Радзе Лігі Народаў, 5) *фактычнай адмены францускай гарантыі для ўсходніх дагавораў* і 6) звальненьня ад абавязкаў, зьвязаных з п. 16 статута Лігі.

У Лугано адкрылася польска-літоўская конфэрэнцыя. Чакаюць, што вынікі не будуць добрыя. У склад літоўскай дэлегацыі ўваходзяць, пераважна, прыхільнікі ідэі польска-літоўскага паразуменьня.

У Жэневе 14 г. кастрычніка пачалася конфэрэнцыя нацыянальных меншасьцяў з розных дзяржаваў. Конфэрэнцыя гэта арганізавана Нямеччынай з мэтай зрабіць націск на Лігу Народаў.

Нямеччына. Пасьля двугадовых перагавораў, у панядзелак 11 г. м. быў падпісаны гандлёвы дагавор паміж Нямеччынай і С. С. Р. Р. Гэты дагавор зьяўляецца рэалізацыяй вядомага Рапальскага дагавора. Ен рэгулюе справы экспорту і імпорту, устанаўляе экстэрыторыяльнасьць Савецкага гандлевага прадстаўніцтва ў Бэрліне. Дагавор зроблены на два гады, а консулярная конвэнцыя — на пяць гадоў.

Нямеччына згадзілася на пазычку С. С. Р. Р. 100 міл. залатых марак. З іх 25 міл. даецца таварамі. Пазычка кароткатэрміновая.

11 г. м. адбылося адкрыцьце ў Берліне памятніка забітым на вайне афіцэрам і жаўнерам палка імені імпэратрыцы Аўгусты, якое прайшло пры такіх абставінах, што заманілася ў манархістычную маніфэстацыю. Прамоўцы зазначалі, што жаўнеры павінны памятаваць, што прысягалі „яго вялічаству".

Есьць чуткі аб тым, што ў Усходнай Прусіі робіцца ваенныя прыгатаўленьні. Папраўляюць крэпасьці і г. д. А разам з гэтым пруская арганізацыя выносіць пастановы, патрабуючы ад ураду адмовіцца ад абавязкаў забясьпечаньня ўсходніх і заходніх граніцаў Нямеччыны.

Кітай. Спакою яшчэ няма. Аднак жыцьце ўваходзіць у мірную калею. У Лігу нацый кітайскі ўрад прадставіў для рэестрацыі дагаворы паміж Кітаем і С. С. Р. Р. Іх два: адзін аб спосабах вырашэньня спорных пытаньняў між абодвымі дзяржавамі, другі датычыць эксплёатацыі Усходне-Кітайскай чугункі.

Літва. Дзень 9 г. м. быў днём жалобы з прычыны ўгодкаў заняцьця Вільні палякамі. Былі маніфэстацыі. Вядзецца агітацыя аб зборы грошай і падгатоўцы ваенных сілаў для адабраньня Вільні.

Канада. У гор. Отаве закончылася міжнародная конфэрэнцыя парлямэнтарыяў, куды яна была перанесена з Нью-Іорка. У апошнія дні, амаль ўва ўсіх прамовах, разьбіраліся пытаньні аб правох нацыянальных меншасьцяў і малых народаў. Высказвалася нездаволеньне з Лігі Народаў, якая аказалася бясьсільнай бараніць меншасьці ў Эўропе ад несправядлівых да іх адносінаў сільных дзяржаваў.

Мароко. Згодна афіцыяльных францускіх і гішпанскіх паведамленьняў, Абд-Эль-Крым ня можа ўжо бараніцца. Чакаюць, што астаткі паўстанцаў скапітулююць. Францускі маршал Ліотэ заявіў, што ў Мароко ўсё абстаіць добра. Аднак, па апошнім весткам, рыфкабілы бомбардуюць яшчэ горад Тэтуан.

У С. С. Р. Р.

Царкоўны Сабор.

У Маскве закончыўся сабор г. зв. „жывацаркоўнікаў". Так называюць тую частку духавенства, якая ідзе поруч з бальшавікамі. Сабор праходзіў даволі скандальна, бо ня ўсе пастыры згаджаліся з тымі прапазыцыямі, якія прапанавалі верхаводы—прыяцелі бальшавікоў. Аднак апазыцыя была зломлена, ды і ня надта яна была вострай, бо апазыты баяліся каб іх ня „сцапала" Г. П. У. Сабор пастанавіў скасаваць у СССР. патрыярхат, а ўсе царкоўныя справы надпарадкаваць Сіноду, які пэўне-ж будзе складацца з прыхільнікаў Савецкай ўлады.

Бальшавіцкая „амністыя".

Польскія газэты друкуюць тайнае распараджэньне Г.П.У. у якім, у зьвязку з праэктаваным законам аб „амністыі", які меўся быць выданы 14—15 г. м.,—даецца загад аддзелам ГПУ, — „зьліквідаваць" знаходзячыхся ў турмах і вастрогах палітычных арыштаваных. Выкананьне гэтага распараджэньня прывядзе да таго, што амаль усе арыштаваныя будуць расстрэляны...

Запраўды сапраўдная бальшавіцкая „памілаваньне". Некалі сьпявалі: „Цар Мікалай даў маніфэст: мёртвым свабоду, жывых пад арышт"... Бальшавікі ідуць далей: каб было каму даваць гэткую-ж свабоду — самі стараюцца, каб кандыдатаў на яе была болей...

„Добрыя адносіны з Польшчай".

Як паведамляе „Dziennik Wileński" ў № 231 за 9 г. м. у рукі польскай пагранічнай улады дастаўся дакумэнт вось якога зьместу:

„*Тайнае. Цыркулярна.* Да начальнікаў спэцыяльных атрадаў ГПУ. З прычыны ўстанаўленьня добрых суседзкіх адносінаў з Польшчай, спэцыяльныя атрады ГПУ часова застаюцца без спэцыяльных заняткаў. Неабходныя меры асьцярожнасьці і нагляду за граніцай ад гэтага часу пераходзіць на поўную адказнасьць „пагранаддзелаў". Мясцовым жыхарам Савецкае Беларусі ў большасьці захоўваюцца зусім лёяльна ў адносінах да савецкай улады і толькі бандыты, якія называюць сябе партызанамі, псуюць уражаньня поўнага спакою. Дзеля гэтага неабходным зьяўляецца прыняць самыя рашучыя меры ў барацьбе са злом, якое павінна быць зусім зьнішчана, як для спакою мясцовых жыхароў, так і для заспакаеньня загранічнай апініі.

Маючы гэта на ўвазе, Рэўваенсавет Савецкай Беларусі, на пасяджэньні свайм 1-га кастрычніка, пастанавіў: Даручыць ГПУ аканчальнае зьнішчэньне брадзяг, называючых сябе партызанамі, якія маюць галоўнае прыстанішча у Вэраб'ёвых лясох і якія заманіваюць да сябе моладзь, не разумеючую ўсіх дабрадзействаў, з якіх карыстаецца жыхарства пад Савецкай уладай. Падпісаны гэты дакумэнт начальнікам мінскага ГПУ Мядзьведзем.

Цікавы дакумэнт. Сьцьвярджае ён перш-на-перш, што „спэцыяльныя атрады" ГПУ нападалі на наш край, бо ад мамэнту ўстанаўленьня „добрых адносінаў" з Польшчай — яны аказаліся бяз занятку. Апрача таго—сьцьвярджаецца гэтым дакумэнтам, што партызаны варушацца і моладзь да іх ідзе... Відаць грамадзянства не надта ужо задаволена з „дабрадзействаў" Савецкай ўлады".

Гатуюцца да „амністыі".

Як піша бальшавіцкая прэса, бальшавікі шукаюць амністыю для расійскай эміграцыі. Польскім пагранічным уладам удалося здабыць дакумэнт які вельмі яскрава рысуе шчырасьць „амністыі". Гэта цыркуляр з 5 г.м. № 3129. У цыркуляры гэтым усім аддзелам ГПУ. даручаецца вясьці тайны і „усілены" дазор за ўсімі эмігрантамі, якія вернуцца. Усім ім будуць выданы спэцыяльныя пашпарты. У выпадку адкрыцьця антырэволюцыйнай дзейнасьці — суд над эмігрантамі павінен адбывацца ў упрошчаным парадку.

Паўня-ж гэта „амністыя!" Дык на што доўга цягнуць? „К сьценцы" — дый годзі! Самая шчырая амністыя!

Паўстанцы ня сьпяць.

У вёску Чайкі, Полацкага вокругу прыйшло 30 жандараў ГПУ пачаўся дапрос сялян аб паўстанцах. Хоць сяляне добра ведалі дзе яны — ніхто ня выдаў. Пакуль вёўся дапрос, нейкая дзяўчына пабегла ў суседні лес, дзе былі паўстанцы і паведаміла іх аб тым, што творыцца ў вёсцы. У працягу поўгадзіны вёска была абкружана паўстанцамі. Жандараў захапілі ня даўшы часу, нават, зрабіць стрэл. Усіх захопленых вывялі ў лес, дзе 26 была растраляна, а 4 як не належачыя да комуністычнай партыі—далучаны да атраду паўстанцаў.

Чарговае забойства селькора.

У Шклове, у сваей кватэры забіты сякерай селькор Грыгор Кузьмін. Кузьміна жыхары лічылі вінавайцам масавых арыштаў, якія апошнімі днямі былі зроблены ГПУ сярод сялян.

Навіны у тры радкі.

— Ад 5 кастрычніка ў С. С. Р. Р. дазволена вольная продажа гарэлкі ў 40 градусаў моцы і лікеру ў 60 градусаў.

— Ангельская рабочая партыя (Labour Party) пастанавіла выкасаваць з партыйных сьпіскаў усіх комуністаў.

— З Прагі паведамляюць, што прэзыдэнт рэспублікі выдаў дэкрэт аб роспуску чэшскага парляманту.

— У зьвязку з падпісаньнем гандлёвага дагавора паміж Бэрлінам і Петраградам будзе навязана беспасрэдная чугуначная комунікацыя.

— Па весткам з Рыгі, 17 кастрычніка ў Маскве мае распачацца сабор „ціханаўцаў" у процівагу нядаўна адбыўшамуся сабору „жывацаркоўнікаў".

— Ангельскі кароль падпісаў дэкрэт аб наданьні Лейд-Джоржу тытула барона і аб назначэньні яго высокім камісарам Эгіпту.

Жыцьцё провінцыі.

м. Дуброва, Ракаўск. гм., Стаўп пав.

21 верасьня г. г. у нас было царкоўнае сьвята. Пагода была вельмі добрая і дзеля гэтага на фэст зьехалася шмат народу. Пасьля царкоўнай службы, з ініцыятывы мясцовага бацюшкі, шчырага беларуса айца Лук'яна Крэсюка, каля царквы адбыўся мітынг, на якім выступіў з вялікай прамовай Старшыня Сэкрэтарыяту Часовае Беларускае Рады ў м. Ушы, добра ўсім тут вядомы беларускі дзеяч, Тодар Вернікоўскі. Каля двух тысячаў народу ўважна слухала прамову п. Вернікоўскага, які гаварыў аб упадку веры, аб мэтадыстах, баптыстах, хлыстах, якія нядаўна зьявіліся ў нашы ваколіцы, а таксама аб зямельнай рэформе і іншых балючых пытаньнях. Паміж прысутных на мітынгу была шмат інтэлігэнцыі, як беларускай, так і польскай. Выслухаўшы прамову, сяляне зьвярнуліся да п. Вернікоўскага з запытаньнямі, на якія той даваў падрабязныя адказы. Мітынг гэты—у нас першы ад пачатку істнаваньня мястэчка. Ен зрабіў моцнае ўражаньне на ўсіх прысутных. П. Вернікоўскага прасілі часьцей прыяжджаць у нашую ваколіцу.

М—іч.

Лаварышкі, Віленск. пав.

Два гады таму назад жыхары Лаварышак і ваколічных вёсак Рукойньскай гміны зьлажылі да Чугуначнай Дырэкцыі ў Вільні просьбу аб тым, каб цягнік, які праходзіць з Нова-Вілейкі ў Кену, рабіў мінутны пастой на прыстанку „Аколіца“, які зьяўляецца найдагаднейшым пунктам для сяданьня на цягнік жыхароў нашай ваколіцы. Найбліжэйшая да нас станцыя Кепа, на якой нам цяпер прыходзіцца садзіцца на цягнік, знаходзіцца ў 8 вярстох, з ад некаторых вёсак, дык нават, у 15-ці. З прычыны таго, што з абодвух бакоў чугункі раскіданы вялікія непраходныя балоты, мы мусім рабіць гэтую дарогу, ідучы па чугуначнаму палатну. Пры гэтым мы наражаемся на розныя прыкрасьці, як цяганьня па пастарунках, арышты і штрафы, бо хадзіць па палатну чугункі забаронена. А іншыя з падарожных, нават, наражаючы на небясьпеку і жыцьцё сваё, высядаючы з цягніка, на поўным ходзе, каля сваіх вёсак. Прайшло ўжо шмат часу, як мы падалі просьбу да Дырэкцыі, але да гэтага часу ніякага адказу не атрымалі, ня гледзячы на тое, што нам абяцалі ў хуткім часе нашую просьбу споўніць.

Трэба зазначыць, што на прыстанку „Аколіца“ ёсьць ўсе патрэбныя для станцыі будынкі, пэрон і г.д. У часе нямецкай акупацыі цягнікі тут заўсёды затрымліваліся. Гэткім чынам, для спаўненьня нашай просьбы Дырэкцыі ня прыдзецца рабіць ніякіх новых выдаткаў на будаваньне гэтага прыстанку.

Дык час ужо, каб Чугуначная Дырэкцыя прыняла пад увагу нашыя інтарэсы і заспакоіла зусім слушнае дамаганьне нашых жыхароў.

Вэрба.

Беларусы у Латвіі.

Трагэдыя Люцынскае Беларускае Гімназіі.

Просьбы і захады бацькоў перад Міністрам Асьветы, а таксама і зварот беларускіх арганізацыяў да самага прэзыдэнта Рэспублікі, каб быў адменены загад аб зачыненьні Дзяржаўнае Беларускае гімназіі ў Люцыну, не далі ніякіх вынікаў.

Гімназія зачынена.

Грошы, якія адпушчаны на гімназію Соймам, пойдуць назад у Дзяржаўную касу.

Паспрабавала Т-ва „Беларуская Хата“ адчыніць у Люцыну прыватную беларускую гімназію, ды Міністэрства Асьветы гэтак зацягнула справу з зацьверджаньнем і дапамогай, што толькі пасьля таго, як ўжо пачаліся ў прыватнай гімназіі заняткі, даведаліся беларусы, што на гімназію гэту Міністэрства ня дасьць ніводнага сантыму дапамогі (хаця-ж грошы ёсьць, і як ўжо гаварылася вялікі астатак ад зачыненьня Люцынскае Дзяржаўнае гімназіі аддаецца ў Дзяржаўную Касу).

Калі бацькі і вучні даведаліся аб тым, што беларуская гімназія ўтрымаць ў Люцыну ня ўдасца, частка вучняў, змушаная матэрыяльнымі варункамі, а таксама і маласьвядомымі бацькамі, паступіла ў Люцынскую латышскую гімназію, частка разьехалася па хатам, а трэцяя група, складзеная з больш сьвядомых элемэнтаў, пастанавіла пераехаць ў Дзьвінск і паступіць ў Дзьвінскую Беларускую Дзяржаўную гімназію, адзіную цяперака беларускую гімназію ў Латвіі.

У гэтай гімназіі наладзілі бурсу, куды ўсе вучні з Люцыну і зьмясьціліся.

Аднак гэтым справа не канчаецца.

Пераважная большасьць вучняў страшэнна бедных бацькоў ў Люцыну; яны жылі або пры сваёй хаце, або ў сваіх знаёмых, куды бацькі конымі прывазілі з вёсак Люцыншчыны прадукты.

Дастаўляць прадукты ў Дзьвінск—няма ніякае мажлівасьці. Каб трымацца ў бурсе—патрэбны грошы на пансіён. Гэты месяц вучні так-сяк пратрымаюцца, бо прывязьлі запасы з сабой, ды і Школьная Рада Гімназіі напружываецца, каб падтрымаць іх.

Чым будзе жыць бурса праз месяц —не вядома.

Магчыма, што ўсе прыехаўшыя з Люцыншчыны павінны будуць разьехацца па хатах, а мо' і прасіцца ў тую-ж латышскую гімназію ў Люцыну, куды паступіла ўжо частка вучняў і куды так жадаюць некаторыя латышскія колы ўціснуць і рэшту беларускае моладзі з Люцыншчыны. Магчыма, што некаторыя зусім павінны будуць кінуць навуку, калі не захочуць паступаць ў школы іншых нацыянальнасьцяў, *(„Голас Беларуса“).*

Між іншым...

Нядаўна адбываліся выбары ў Латвійскі Сойм.

Беларусы актыўна выступілі на гэтых выбарах, але... праваліліся.

Беларусаў у Латвіі ёсьць каля 100.000 і такім чынам, яны мелі права прэтэндаваць на 2—3 мандаты.

Аднак праваліліся.

Чаму гэта так?

Прычын ёсьць шмат. Надта-ж ужо нядаўна пачалась прадвыбарная надгатоўка, бо толькі пару месяцаў прайшло, як пачала выходзіць беларуская газэтка, тады як конкурэнтныя расійскія і маскоўскія партыі даўно працавалі.

Найгорш-жа тое, што лідэры сьпіска пагналіся за двумя зайцамі; хочачы сабраць як найбольш галасоў, яны пайшлі ня толькі пад нацыянальным штандарам, але таксама прынялі лёзунгі з чырвонай ахварбоўкай, як „сялянска-работніцкая“ еднасьць і інш.

Гэта вось і адагнала беларуса выбаршчыка ад беларускага сьпіска.

Цамятайце аб дарагоўлі друку, а дзеля гэтага не шкадуйце грошай на падпіску, каб ня была спынена вам высылка „Грамадзкага Голасу!“.

ІНДЫК.

Маскоўскія чырвоныя цары: каты, зладзеі, бандыты і г. д. і г. д.
(Эўропэйская прэса да 26/I 1925).
Чычэрын: „расійска-польскі арыстакрат“. Адзін з лепшых эўропэйскіх дыплематаў, прыемны... інтэлігэнтны...
(Тая-ж прэса пасьля 26. IX. 1925)

Неяк ў час вячэрняе пары,
На панскім птушачым двары,
Вутка, певень й гусь сайшліся
І крытыкай знаёмых заняліся.
Канешна—усіх скрытыкавалі,
(Нашу, ма' быць, моду ўзялі),
Аднак-жа болей ад усіх —
Цярпеў індык.
— „І грэх і сьмех
Сказаць к му, што гэты птах,
Ад птушак большы ўсіх дурак —
Дасюль сярод нас сьмее жыць“,
Певень абураны крычыць, —
— Уродзіцца-ж такая брыда,
І паглядзець — бярэ агіда!
Удавіўся-б я, дальбог-жа,
Каб хоць крыху быў з ім схожы!
— А пабачце — на насе
Якую штуку ён нясе!
А незграбайла! Што за хвост!
Уся павадка, які ўзрост!
Гагоча гусь. — А надуты, а упарты!
Дальбог—адкінуўшы ўсе жарты
Сярод птушак ен—пачвара.
А з панам нашым—вось-бы пара!
— Ад важнасьці дык мусіць хутка,
Індык трэсьне! — крачэ вутка.
Ганьба і сорам птушкам усім,
Што жыць тут мусім разам з ім!
Запраўды: — даўно ўжо час
Вон прагнаць яго ад нас!“
Тут пачалі ўсе крычаць:
„Трэ' індыка байкатаваць!“

Вось гэтак птушкі дружным хорам
Суседа — індыка клеймілі.
І дурны ён, і жыць з ім сорам,
Байкатаваць пастанавілі...
Тымчасам—усімі лёс іграе,
Што заўтра будзе—хто з нас знае? —
— Лёс індыка перамяніўся:
Багацтва, славы ён дабіўся.
Словам (ня ведаю з якой прычыны),
Кажуць: пры помачы жанчыны:
— Пайшоў індык наш у гару,
На'т быў прадстаўлены цару.
Цару ён вельмі спадабаўся —
Й прэмьер-міністрам хутка стаўся.
Як толькі прыняў ён партфэлі —
Да яго ўсе птушкі паляцелі.
Як ні б'юцца між сабой —
Сьпяшаць ўсе наперабой
Першым каб прад ім зьявіцца —
Ну, хоцьбы толькі пакланіцца!

З першых—певень прыскакаў
І камплімэнт яму сказаў.
„Пусьціце!“ гагатаў тут гусь —
„Яму я першы пакланюся!
Мае ў тым права прадусім —
Бо гусі ратавалі Рым!“
А вутка індыку цьвярдзіла,
Што бабка родная яе хадзіла
Па гым двару, дзе яго дзед,
Праходзячы, пакінуў... сьлед.

Зусім, значыцца, ня чужая
Яна яму. Свая, радная,
Чуць не пляменніца!..

Дык вось на сьвеце як бывае:
У становішчы якая сіла!
Так і цяпер, як даўней была:
Пакуль нічога хто ня мае —
— Ім кожны толькі памыкае.
Сусед бліскі і той сьмяецца!
Пачварай, дурнем ён завецца.
Выдумвае аб ім хто што хоча,
З кроку кожнага — рагоча.
Крычаць паасобку і хорам —
Што і жыць з ім разам—сорам!
Яму-ж лёс калі усьміхнецца,
Багацтва, сіяы ён даб'ецца —
Вакол яго вазьня:
Прыяцелі ўсе! Радня!

Нешта падобнае цяпер
Здарылася з СССР.
Яе ніхто й знаць не хацеў,
А лаяў—як і хто умеў.
І голад там, й нэндза й зьдзек,
З быдлём зраўняўся чалавек.
Там — бандыты ўсе чыста,
Асабліва-ж — комуністы.
Словам — няма ўжо Расеі.
Цараць там каты і зладзеі
І ўсе бяз вынятку яны —
Сьветам усім асуджаны.
Аднак ня доўга гэтак трвала.
Расія йзноў, хоць не саўсім,—
І сільнай і багатай стала.
А галоўнае пры тым,—
Можна з ёю гандляваць, —
І шмат чаго з яе сарваць.
Зьмірыцца з ёю значыць трэба,
Бо й пабіць можа, й ня дасьць хлеба.
Дзеля — таго ў нас цяпер —
Зусім цаца СССР.
А камісары хоць зладзеі —
Прадстаўнікі яны Расеі.
Чычэрын — пан і ўжо ня кат —
„Расійска-польскі арыстакрат“.
Буржуям—чалавек ён свой:
Капелюхі прад ім далой!

Б. Друцкі.

Тутэйшая хроніка.

Замах на Базыльянскія муры. 7 кастрычніка г. г. паліцыяй быў зроблены вобыск у Базыльянскіх мурох, дзе месьцяцца: беларускі прытулак і гімназія. У часе вобыску ў склапох пад Сьвята-Троецкай царквой быў знойдзены дынаміт, выбуховая сіла якога была такая вялікая, што калі б ён выбухнуў, дык уляцела-б у паветра ня толькі Сьвята-Троецкая царква, але нават і суседнія будынкі, у якіх месьцяцца беларускія інстытуцыі. Хто паклаў туды дынаміт, пакуль што не вядома. Сьледзтва яшчэ ня скончана. Аднак спэцыяльная экспэртыза ўстанавіла, што дынаміт гэты быў падложаны нядаўна. Віленская газэта „Słowo" у № 230 дапускае, што замах быў падгатаваны тэрорыстычнай комуністычнай арганізацыяй.

Чарговая ахвяра Луцкевіча. У суботу 10 г. кастрычніка у Віленскім Акружным Судзе адбыўся суд над новай ахвярай А. Луцкевіча, рэдактарам „Сына Беларуса"—Шылам. Судзілі яго за чатырнаццаць стацьцей, з якіх—за адзінаццаць суд Шылу апраўдаў. За рэшту артыкулаў Шыла прыгавораны на 1 месяц турмы, ці 100 злотых штрафу.

Францускія госьці. У нядзелю 18 кастрычніка, у Вільню прыежджаюць францускія парлямэнтарысты ў лічбе 12 паслоў. Для спатканьня гасьцей сарганізаваўся Камітэт. На чале камітэту сталі ганаровы прэзыдыум, які складаецца з Рэктара Унівэрсытэта граф. Зьдзехоўскага, Дэлегата Ураду п. Маліноўскага і прэзыдэнта горада Банькоўскага. У склад камітэта ўваходзяць, паміж іншым, і прадстаўнік беларускага грамадзянства—Старшыня Часовае Беларускае Рады А. Паўлюкевіч. Французы прыехалі ў Польшчу з тым, каб беспасрэдна на мейсцы пазнаёміцца з абставінамі жыцьця нашага краю.

Забароненая газэта. Улада забараніла ўвоз у Польшчу, выходзячай у Рызе беларускай газэты "Голас Беларуса".

Фальшывыя даляры. У апошні час у Польшчы зьявілася шмат фальшывых даляраў. Банкноты гэтыя вартасьцю ў 5 даляраў сэрыі 1902 г. „E", маюць скарбовы нумар X 153788 H і банковы нумар Nr. 965-7. Гэтыя падробленыя даляры зроблены фотографічным спосабам.

Конфіскацыя беларускага календара. Адміністрацыйная ўлада сканфіскавала наклад адрыўнога беларускага календара за антыдзяржаўны зьмест.

Зьезд старавераў. 15 кастрычніка пасьля малебну, пачалося паседжаньне зьезду старавераў. Старшынёй зьезду выбраны вядомы ў Вільні стараверскі дзеяч Пімэнаў. Прысутны на зьездзе Дэлегат Ураду м Вільні п. Маліноўскі, сказаў прывітальную прамову, жадаючы зьезду памысьнасьці ў яго працы.

Самагубства старшыні купцоў-хрысьціян. Мечыслаў Пац-Памарнацкі, уласьнік вядомай у Вільні, шакаладнай фабрыкі „Рас" і аптовага гарэлачнага склепу, павесіўся на падстрэшшы свайго дома. Памарнацкі быў вельмі популярным у Віленскіх гандлёвых сфэрах і апошні час быў старшынёй саюзу купцоў-хрысьціян. Па чуткам, прычынай самагубства была цяжкае матэрыяльнае палажэньне.

Урадовы комунікат. Міністэрства ўнутраных справаў распараджэньнем 12 жніўня 1925 г. (Dz. U. R. P. № 85 p. 584) загадала сьпісаць насяленьне, кватэры, будынкі, жывы інвэнтар, зямельныя, садовыя і лясныя гаспадаркі на абшары г. Вільні і Віленска-Троцкага, Сьвянцянскага і Ашмянскага паветаў, а таксама далучаная да Польскай Рэчыпаспалітай часткі б. ньўтральнага польска-літоўскага поясу.

Гэты сьпіс вызначаны на 31 сьнежня 1925 г. Мэта сьпісу — запоўніць прорву, якая ёсьць дагэтуль у рэзультатах агульнага сьпісу, які быў зроблены ў Рэчыпаспалітай у 1921 г. і не абняў памянёных абшараў.

Пачатковая праца ў г. Вільні даручана Магістрату, якога абавязкам будзе праверка нумароў дамоў і сьпісаньне дамоў і грунтаў.

Адзначаю, што пачатковая праца, распачатая ўжо цяпер Магістратам г. Вільні, а таксама і сьпісываньне, якое адбудзецца 31 сьнежня 1925 г., маюць на мэце толькі сабраньне акуратнага матэрыялу для статыстычных і навуковых мэтаў.

Дзеля таго, што акуратнасьць сьпісу шмат залежыць ад разуменьня значэньня гэтай работы грамадзянствам, заклікаю жыхароў г. Вільні, каб лёяльна аднесьліся да асобаў назначаных да гэтай працы і каб ахвотна давалі патрэбныя інфармацыі, згодна з запраўднасьцю.

(—) *Вімбор*
Камісар Ураду для г. Вільні.

Пісьмо у рэдакцыю.

Паважаны Пане Рэдактар!

Не адмоўцеся зьмясьціць у Вашай паважанай газэце гэтых колькі слоў.

У апошніх нумарох комунізуючых беларускіх газэт зьмешчана звычайная лаянка у зьвязку з тым, што У. Шалешка, аб расстрэле якога нядаўна паведамлялі польскія газэты, прыслаў нібыто пісьмо аб тым, што ён жыве.

Трэба ўспомніць, што агульны сход віленскага беларускага грамадзянства, які адбыўся 26 ліпня г.г., выбраў камісію і даручыў ёй высьвятліць справу Шалешкі.

І вось аказываецца, што гэтыя пісьмы камісіі паказаны ня былі, дзеля чаго і самая праўдзівасьць гэтых пісьмаў застаецца пад знакам запытаньня. Цікава і тое, што рэдакцыі ўсіх польскіх газэт "Dzień. Wil.", "Słowa" і "Kur. Wil." чамусьці адмовіліся надрукаваць гэтыя пісьмы.

Дзеля гэтага пытаньне аб тым, ці жыве Шалешка, прыходзіцца лічыць неустаноўленым.

Апрача гэтага мушу напомніць, што мы ніколі катэгарычна і ня сьцьвярджалі факта расстрэлу Шалешкі, а толькі лічылі яго магчымым і толькі хацелі высьвятліць праўду. Гэта ясна відаць з рэзалюцыі агульнага сходу, у якой сказана: „факт ці жыве Шалешка, ці не—лічыць не ўстаноўленым (гл.„Грам.Гол." № 29).

Пакуль аб усім гэтым пісала комунізуючая газэціна „Жыцьцё Беларуса", я не лічыў патрэбным зварачваць на гэтае ўвагі. Але мяне вельмі дзівіць, што орган беларускіх клерыкалаў — „Bielaruskaja Krynica", якая да гэтага часу была па форме зусім прызвітай, пайшла сьледам за „Жыцьцём Беларуса". А здаецца так нядаўна яшчэ кс. Ад. Станкевіч адмяжоўваўся ад бальшавіцкай „Сялянска Работніцкай Грамады". Што-ж, відаць tempora mutantur!.

З пашанай *А. Паўлюкевіч.*

Юрыдычныя парады.

Грам. Ю. Ч.—най. *Запытаньне:* Пасьля сьмерці мужа, які памёр у 1921 г. засталася дачка і сын. Абое яны памерлі: сын у 1921-ым годзе, а дачка сёлета. Дагэтуль зямлёй і гаспадаркай мужа ўладала я. Цяпераха, пасьля сьмерці дачкі, браты мужа гоняць мяне. Як быць і ці маю я, і якія правы на зямлю і гаспадарку?

Адказ. Вы маеце права, перш на перш, на г. зв. „указную" ці „удоўю" долю: адна сёмая часьць нярухомасьці і адна чацьвёртая часьць рухомасьці. Гэта — на ўласнасьць. Затым,—дзеля таго, што дзеці памёрлі ўжо пасьля сьмерці мужа — вы маеце права на „пажызьненнае", г.зн. да вашай сьмерці, уладаньне ўсёй маемасьцю застаўшайся пасьля мужа. Аднак вы павінны выбраць што небудзь адно: ці адна сёмая часьць нярухомасьці і адна чацьвёртая ч. рухомасьці на ўласнасьць, ці ўладаньне ўсёй маемасьцю да сьмерці. Калі хочаце атрымаць „удоўю" долю — падавайце аб гэтым просьбу ў Суд самі. Калі-ж хочаце ўладаць да сьмерці ўсім — ня ўступайце нікому і на судзе прасіце аб прызнаньні за вамі гэтага права. Указная—удоўя доля — прызнаецца па поўную ўласнасьць удаве (ці удаўцу з маемасьці жонкі), так што гэтая маемасьць пераходзіць пасьля сьмерці ўдаўца яго насьледнікам.

Падп. Юр—ву. *Запытаньне:* Памёршы сёлета мой бацька, у прошлым годзе запрадаў сваю зямлю суседу. Запрадажная зроблена ў натарыуса. Але грошы атрыманы ня ўсе. Частку павінен быў пакупшчык заплаціць сёлета, але не заплаціў. Апрача таго, я не хачу ўступаць зямлі. Пакупшчык падае у суд. Ці можа ён адсудзіць зямлю? І што рабіць?

Адказ. Запрадажная наагул ніякіх правоў на маемасьць нярухомую не дае. На падставе яе — суд зямлі пакупшчыку не аддасьць. Як вызавуць вас у Суд, падайце стрэчную позву аб уневажненьні запрадажнай. Прыдзецца зьвярнуць заплачаныя пакупшчыкам грошы. Пры гэтым—калі выясьніцца, што астальную суму па запрадажнай ў тэрміне пакупшчык ня ўнёс па сваей віне—заплоціце толькі тое, што ён заплаціў з проц., калі-ж па вашай віне, або агульнай — прыдзецца задатак зьвярнуць ўдвая.

Грам. Кз—чу. *Запытаньне.* Я служу на чугунцы. Сваю маемасьць аддаў у ўпраўленьне па даверанасьці („гэнэральнай) швагру. Ен нарабіў даўгоў ад свайго імені, аддаў маемасьць ў арэнду на шасьць гадоў, пабраўшы грошы ўсе наперад. Падаткі не аплачаны за гэты год і ад уплаты іх швагер адмаўляецца. Самы дагавор арэнды—нявыгадны. Што рабіць? Даўгі спаганяюць з мяне. Ці важны дагавор?

Адказ. Калі швагер меў права па даверанасьці рабіць даўгі, дык адказваць за іх прыдзецца вам. Аднак вы можаце спагнаць са швагра ўбыткі на суму даўгоў, калі дакажаце, што даўгі ён зрабіў ня дзеля таго, што гэта вымагалі варункі ўпраўленьня маемасьцю. Таксама важны і арэндны дагавор, пакуль не дакажаце, што зроблены ім па паразуменьню швагра з арэндатарам, сьвядома на вашую шкоду. Перш на перш—трэба зьніштожыць даверанасьць (праз Суд, або праз натарыуса і заяўку ў газэтах) а пасьля—цягніце швагра да судовай адказнасьці.

Падп. І. Б.—чу. *Запытаньне:* Па вэксэлях яшчэ з часу вайны ў верасьні 1915 г. я пазычыў суседу 2.000 рублёў на куплю зямлі. Зямлю ён купіў тады-ж. Але у 1923 годзе запрадаў гэтую зямлю свайму брату. Аднак гэта фіктыўна, бо ўладае зямлёю сам. Калі я зьвярнуўся да яго з просьбай заплаціць доўг—ён адказаў, што маемасьці ня мае і плаціць ня мае з чаго. Колькі я магу атрымаць з яго і як спагнаць.

Адказ. Ясна, што запрадажная зроблена дзеля таго, каб не плаціць грошы. Аднак гэта трэба будзе даказваць. Такі пераўступ маемасьці неважны — (ст. 1529 п. 2 т. X ч. і. Св. Рас. Зак.-) Належыцца вам па вэксалёх: за 2.000 руб. 400 злот. (Па вэксалех наагул прысудзяць 10 прац. сумы, пераразованай на злоты, згодна з Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z d. 14.V.1924). Аднак прасіць прысудзіць поўнасьцю — г. зн. 4·000 злотых, а не 10 прац. як па вэксалю, але тады трэба даказаць, што грошы пазычаны імення на куплю зямлі, і зямля за гэтую цану куплена.

УСЯЧЫНА.

Колькі каштавала сусьветная вайна.

Віктар Л. Бэргэр, соцыялістычны пасол парляманту Зл. Штатаў, гэткім чынам акрэсьляе кошты сусьветнае вайны, аблічаныя на 400 мільярдаў даляраў:

„За гэтую суму можна было б кожнай сямье ў Зл. Штатах, Канадзе, Аўстраліі, Францыі, Бэльгіі, Нямеччыне і Расіі выбудаваць дом вартасьці 2500 даляраў, дадаць да каждага з гэтых дамоў інвэнтар вартасьці 1000 даляраў і надзяліць зямлей вартасьцю у 500 даляраў. Апроч усяго гэтага засталося-б яшчэ гэтулькі грошай, што каждаму гораду з памянёных краін, лічачаму болей за 30,000 жыхароў, можна было-б даць бібліятэку за 5 мільенаў даляраў, шпітаць за 5 мільенаў дал. і унівэрсытэт за 10 мільенаў даляраў. З рэшты грошай можна было-б частку ўкласьці ў банк на 5 прац. і ўтрымліваць, праз увесь час, вучыцельскую армію ў лічбе 125.000 асобаў з пэнсіяй 1000 дал. у год і другую армію — 125.000 выхаванак з такой самай пэнсіяй. Па ўсім гэтым засталося-б яшчэ столькі грошай, што можна было-б закупіць цэлую Францыю ды Бэльгію з усім, што ў іх есьць.

Рэдактар - Выдавец Язэп Салавей.
Друкарня Дворжэца, вул. Завальная № 32.